

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2023. június 26.
(OR. en)

11057/23

COAFR 220
CFSP/PESC 924
CSDP/PSDC 514
DEVGEN 129
COHAFA 73
COHOM 148

AZ ELJÁRÁS EREDMÉNYE

Küldi: a Tanács Főtitkársága

Címzett: a delegációk

Tárgy: A Tanács következtetései Szomáliáról

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a Szomáliáról szóló, a Tanács 2023. június 26-i 3961. ülésén jóváhagyott tanácsi következtetéseket.

Szomália

A Tanács következtetései

1. Az Európai Unió (EU) és tagállamai üdvözik a Hasszán Sejk Mohamud elnök 2022. májusi hivatalba lépése óta Szomáliában elért jelentős eredményeket. Az EU elismerését fejezi ki a szomáliai szövetségi kormánynak egyrészt a stabil és békés Szomália kiépítésére irányuló, annak érdekében tett erőfeszítése miatt, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsának 2628. sz. és 2670. sz. határozatában lévő megbízatással összhangban biztosítsa a biztonsági átmenet megvalósítását, másrészt ambiciózus reformprogramjára, beleértve az átfogó megbékélés és a makrogazdasági reformok iránti elkötelezettséget is. Az EU elismerését fejezi ki továbbá a szomáliai szövetségi kormánynak az Egyesült Nemzetek Alapokmánya és a szabályokon alapuló nemzetközi rend iránti elkötelezettségéért.
2. Az EU igen nagyra értékeli a Szomáliával régóta fennálló partnerséget és a szomáliai szövetségi kormánnyal folytatott megerősített politikai párbeszédet, amelynek eredményeként jóváhagyták az „EU-Szomália közös operatív ütemterv – Megújított célzott szerepvállalás” elnevezésű programot (a továbbiakban: az ütemterv). Az ütemterv célja az EU és Szomália közötti stratégiai együttműködés hatékonyságának és eredményességének elmélyítése, középpontjában pedig a szomáliai szövetségi kormány inkluzív politikai életre és demokratizálódásra, emberi jogokra, a biztonságra és a stabilizációra, valamint a társadalmi-gazdasági növekedésre irányuló reformprogramjában foglalt kiemelt területekhez kapcsolódó mérföldkövek állnak. A Szomália és az EU közötti partnerség és együttműködés a közös értékeken és elveken, a kölcsönös elszámoltathatóságon és előnyökön, az átláthatóságon és a felelősségvállaláson, valamint a határozott szomáliai szerepvállaláson és eredményeken alapul, amelyek nemcsak a reformok terén elért eredmények megerősítéséhez, hanem az uniós támogatás irányának meghatározásához is elengedhetetlenek lesznek. Az EU várakozással tekint ezen ütemterv közös gyakorlati megvalósítása elé.

3. Az EU Szomália fő hosszú távú partnere; 2009 óta jelentős, több mint 4,3 milliárd EUR összegű hozzájárulással¹, beleértve az Afrikai Békekereten és az Európai Békekereten keresztül az Afrikai Unió (AU) és újabban a szomáliai nemzeti hadsereg számára mozgósított 2,5 milliárd EUR-t is. Ez a támogatás a béke, a stabilitás és a fejlődés támogatására, valamint a humanitárius szükségletekre való reagálásra irányuló integrált uniós megközelítésen alapult, és a jövőben is arra fog alapulni. Az EU arra ösztönzi Szomáliát, hogy folytassa az ütemterv kiemelt területeinek végrehajtása terén tett haladást, egyben kötelezettséget vállal arra, hogy a továbbiakban is támogatja ezeket az erőfeszítéseket.
4. Az EU üdvözli Szomália elkötelezettségét az államépítéssel, a megbékéléssel és a demokratikus választásokkal kapcsolatos, minden szinten végrehajtandó politikai reformok iránt. Elismerését fejezi ki azon eredményekért, melyeket a szomáliai szövetségi kormány a szövetségi tagállamokkal karöltve ért el a nemzeti konzultációs tanács keretében. Az EU az eddig elért eredmények elismerése mellett kiemeli annak fontosságát, hogy véglegesítsék az alkotmányt a nemzeti konzultációs tanács keretében elért megállapodások szükséges kodifikációja révén, ideértve a demokratizálódásról és az egyenlő képviselő elvéről, az alkotmánybíróság felállításáról és a független nemzeti emberi jogi bizottság létrehozásáról szóló megállapodásokat is. Az EU elismerését fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy Hasszán Sejk Mohamud elnök aktívan részt vesz a szövetségi tagállamok elnökeinek bevonásában, ugyanakkor ösztönzi a szomáliai szövetségi kormány és a szövetségi tagállamok közötti párbeszéd folytatását, valamint a szövetségi tagállamok konstruktív hozzájárulását az államépítési folyamathoz. Az EU hangsúlyozza továbbá az inkluzív és átlátható béketeremtési és fejlesztési folyamatok fontosságát helyi, regionális és nemzeti szinten. Üdvözli a szomáliai szövetségi kormány azon kötelezettségvállalását, hogy biztosítsa a nők, a fiatalok, a kisebbségi klánok és a más marginalizált csoportokhoz tartozó személyek teljes körű, egyenlő és érdemi részvételét.

¹ Ez az adat nem tartalmazza a tagállamok kétoldalú kötelezettségvállalásait.

5. Miközben további előrelépések történnek politikai, biztonsági és társadalmi-gazdasági téren, az EU hangsúlyozza annak fontosságát, hogy Szomália továbbfejlessze a jó kormányzást, a jogállamiságot, a korrupció és a büntetlenség elleni küzdelmet, a nemek közötti egyenlőséget, valamint az emberi jogok – többek között a politikai szabadságok, például a véleménynyilvánítás szabadsága – előmozdítását és védelmét. Ezek mind az inkluzív fejlődés és a fenntartható béke alapvető sarokkövei. E tekintetben az EU üdvözlí, hogy a szomáliai szövetségi kormány kötelezettséget vállalt kötelezettségei teljesítésére, és szorgalmazza a vonatkozó jogszabályok – például a női nemi szervek megcsonkításáról és a szexuális bűncselekményekről szóló törvényjavaslatok – előmozdítását, összhangban az emberi jogok nemzetközi jogával. Az EU készen áll arra, hogy támogassa az e kérdésekkel kapcsolatos további előrelépést.
6. Az EU újólág megerősíti elkötelezettségét és támogatását a szomáliai szövetségi kormány és Szomália népe által az as-Sabáb ellen folytatott küzdelem tekintetében. Tisztelettel adózík a szomáliai férfiak és nők által hozott jelentős áldozatok, valamint az AMISOM, az ATMIS és a csapatokat rendelkezésre bocsátó országok szolgálata és áldozata előtt, amelyeket azok az AU vezette missziók keretében hoztak az as-Sabáb elleni hadműveletekben. Az EU nyugtázza és szorgalmazza a háromutas (katonai, pénzügyi, ideológiai) offenzíva lendületét. Az EU felszólítja az AU-t, az ATMIS-t és Szomáliát, hogy erősítsék meg a szomáliai biztonsági átmenet támogatása érdekében folytatott együttműködésüket, többek között a Szomália által az as-Sabáb ellen jelenleg folytatott műveletek tekintetében is. E tekintetben az EU üdvözlí a frontországok szerepét és a csapatokat rendelkezésre bocsátó országok támogatását. Az EU emlékeztet arra, hogy a katonai műveletek végrehajtása során minden szereplőnek tiszteletben kell tartania a nemzetközi humanitárius jogot, illetve az elővigyázatosság és a különbségtétel alapelvét a polgári lakosság védelmének biztosítása érdekében, továbbá meg kell könnyítenie a rászorulókhöz való biztonságos és akadálytalan hozzáférést, bárhol is legyenek.

7. Az EU kiemeli a felszabadított területek stabilizálásának fontosságát, és üdvözli, hogy a somáliai szövetségi kormány egy az egész kormányra kiterjedő megközelítés keretében nemzeti stabilizációs stratégiát dolgozott ki. A közelmúltban felszabadított területek fenntartható békéjének és stabilitásának támogatása érdekében kulcsfontosságú az instabilitás kiváltó okainak kezelése, a béketeremtési és megbékélési tevékenységek integrálása, valamint az, hogy a somáliai nép védelemben részesüljön, igénybe vehesse az igazságszolgáltatást és az olyan alapvető szolgáltatásokat, mint az egészségügy és az oktatás. Az EU hangsúlyozza továbbá annak fontosságát, hogy a stabilizációs erőfeszítések során szem előtt kell tartani az éghajlat és a biztonság kapcsolatát. Az EU készen áll arra, hogy támogassa a somáliai szövetségi kormány és a szövetségi tagállamok erőfeszítéseit.
8. Az EU üdvözli a nemzetbiztonsági struktúra kiépítése irányába tett lépéseket, amelyek hozzájárulnak a felelősségteljesebb, elszámoltathatóbb, integráltabb és hatékonyabb biztonsági ágazat kialakításához. Az EU felszólít a stratégia somáliai vezetés és jövőkép keretében történő végrehajtására, annak érdekében, hogy felálljanak a feladatuk ellátására alkalmas, hatékony és eredményes somáliai biztonsági erők, melyek szilárd vezetési és irányítási, polgári felügyeleti, elszámoltathatósági és kormányzási struktúrákkal rendelkeznek. Az EU emlékeztet arra a közösen elfogadott célkitűzésre, hogy Szomália átvállalja a saját biztonságáért való felelősséget, amelyet szilárd jogi és alkotmányos keret támaszt alá. Az EU nyugtázza a somáliai szövetségi kormány elkötelezettségét amellett, hogy további erőket állítson fel és növelje azok kapacitását, ösztönözve a zökkenőmentes biztonsági átmenet biztosítására irányuló további erőfeszítéseket.
9. Az EU elkötelezett amellett, hogy végigkísérje a somáliai biztonsági átmenetet, és hangsúlyozza, úgy döntött, hogy 2023–2024 során fokozatosan növeli a somáliai nemzeti hadseregnek nyújtott támogatást. Emellett még inkább célzottá teszi majd az EU biztonsági vonatkozású eszközeit, többek között a KBVP-missziókat (EUCAP, EUTM) és az ATALANTA-műveletet, hogy támogassa a somáliai biztonsági architektúrát és az ütemterv holisztikus végrehajtását, beleértve további források mozgósítását a terrorizmus elleni küzdelem finanszírozási erőfeszítéseinek és a haderő-generálási igényeknek a támogatására. Ennek során az EU fel fogja mérni a helyi szükségleteket és a somáliai szövetségi kormány által megfogalmazott igényeket.

10. Emellett az EU hangsúlyozza, hogy a jelenlegi műveleteken túl Szomáliának sürgősen figyelmet kell fordítania biztonsági architektúrájának kiépítésére, és teljes felelősséget kell vállalnia az átmenetért, ideértve a kulcsfontosságú biztonsági partnerek közötti átfogó koordináció biztosítását is. Az EU emlékeztet arra, hogy valamennyi partnernek biztosítania kell az ATMIS és a szomáliai biztonsági erők közötti felelős átállást, összhangban az ATMIS-ra vonatkozó kilépési stratégiával és a 2628 (2022) sz. ENSZ BT-határozatban meghatározott határidőkkel². Az EU emlékeztet továbbá a kvartett (a szomáliai szövetségi kormány, az ENSZ, az AU és az EU) által közösen meghatározott referenciaértékekre, és szorgalmazza a kvartett rendszeres üléseinek megszervezését.
11. Az EU kiemeli a regionális tengeri védelem fontosságát Afrika szarván, különösen Szomália partvonala mentén, tekintettel annak stratégiai elhelyezkedésére a tengeri kereskedelmi útvonalak viszonylatában. Az EU emlékeztet azon kötelezettségvállalására, hogy – többek között az EUCAP és az ATALANTA művelet révén – elmélyíti a Szomáliával folytatott biztonsági együttműködését a tengerügyek területén, egyszersmind erőfeszítéseket téve a szomáliai szövetségi kormánnyal közösen annak érdekében, hogy javítsa az uniós művelet feltételeit, a művelet megbízatásának teljes körű végrehajtása érdekében.
12. Az EU nyugtázza a Szomália által tett lépéseket a súlyosan eladósodott szegény országokra (HIPC) vonatkozó program teljesítési pontjának elérése felé. A HIPC programteljesítési pontjának elérése fontos mérföldkő lesz, ahogy a hazai erőforrások mozgósításának javítása is döntő fontosságú lesz a kiterjedtebb államépítési erőfeszítések alátámasztásához, többek között az újonnan felszabadított területeken is. Az EU üdvözli a szomáliai kormánynak az államháztartási gazdálkodás javítására, a meritokrácia előmozdítására és az elszámoltathatóság biztosítására irányuló erőfeszítéseit. Az EU arra ösztönzi Szomáliát, hogy a továbbiakban is mozdítsa elő azokat a szakpolitikai reformokat, amelyek célja az államháztartási irányítási rendszerek megerősítése, a korrupció elleni küzdelem és a bevételtermelés, az alapvető szolgáltatások – többek között a biztonság és a stabilizáció – finanszírozása érdekében. Az EU arra ösztönzi Szomáliát, hogy adjon lendületet a Kereskedelmi Világszervezethez való csatlakozásának.

² Beleértve az ATMIS teljes állományának leszerelését is 2024. december végéig.

13. Az EU üdvözli a somáliai kormány azon szándékát, hogy elmélyítse a Szomália és az EU közötti üzleti kapcsolatokat a kereskedelem és a beruházások előmozdítása révén, többek között az EU–Szomália beruházási, kereskedelmi és üzleti platform működőképessé tétele révén. Az EU meglelégedéssel nyugtázza továbbá a somáliai szövetségi kormány szándékát a gazdaság diverzifikációjára, nagyra értékeli a somáliai kék gazdasággal kapcsolatos megközelítést, és egyben készen áll a halászattal és a part menti közösségekkel kapcsolatos szerepvállalásra.
14. Az EU-t rendkívüli aggodalommal tölti el az országban az elhúzóóó szárazság, és az elhúzóóó konfliktus, illetve az ehhez kapcsolóóóó lakóhelyelhagyás miatt egyre mélyülő humanitárius válság³. Az EU újólag megerősíti, hogy elkötelezett amellett, hogy a szükségletek alapján és a humanitárius segítségnyújtás, a fejlesztés és a béke közötti összefüggésrendszeren alapuló megközelítéssel összhangban folytassa humanitárius segítségnyújtási tevékenységét, egyszersmind szorgalmazza az elvi alapokon nyugvó humanitárius fellépést és a humanitárius segítség célba juttatását. Az EU, nyugtázva a folyamatban lévő erőfeszítéseket⁴, ismét felszólítja a nemzetközi közösséget, hogy a további emberélet-veszteség megelőzése érdekében fokozza a humanitárius támogatást. Ezzel párhuzamosan az EU felszólítja a somáliai szövetségi kormányt és a szövetségi tagállamokat, hogy a vonatkozó nemzetközi jogi keretekkel összhangban biztosítsák a humanitárius hozzáférést, és segítsék elő a támogatás semleges és pártatlan célba juttatását. Az éghajlatváltozással kapcsolatos súlyos és visszatérő katasztrófákra tekintettel az EU hangsúlyozza, hogy támogatja Szomália éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra irányuló nemzeti tervének végrehajtását, valamint a fenntartható vízkészlet-gazdálkodást.

³ 2023 júniusában a fenyegető éhínség elhárítása ellenére a szükségletek továbbra is magasak: több mint 8,25 millió somáliai szorul humanitárius segítségre, akik között mintegy 1,8 millió gyermek szenved akut alultápláltságban.

⁴ Többek között a 2023 májusában New Yorkban megrendezett, az Afrika szarván folytatott humanitárius reagálást támogató magas szintű adományozói konferencia, amely 2,4 milliárd dollár mozgósítását tette lehetővé Szomália, Etiópia és Kenya részére.

15. Az Afrika szarvára vonatkozó, 2021 májusában elfogadott uniós stratégia keretében az EU Szomáliával kialakított megerősített és célzott partnerségének középpontjában jelenleg az ütemterv közös végrehajtása és a pozitív lendület fenntartása áll. Az EU az integrált megközelítés révén továbbra is mozgósítja teljes eszköztárát Szomália támogatása érdekében. A Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz (Globális Európa) programozásának félidős felülvizsgálata keretében az EU készen áll arra, hogy további forrásokat különítsen el a többéves indikatív program (2021–2027) céljaira. Emellett az EU továbbra is mozgósítani fogja a Global Gateway-t, a humanitárius segítségnyújtást, valamint az Európai Békekeretet és a KBVP-missziókat és -műveleteket. A rendszeres politikai párbeszéd – beleértve a Szomáliával folytatott magas szintű és ágazati párbeszédet is – kulcsfontosságúak lesznek a prioritások, az együttműködés és a végrehajtás további megvitatásához a partnerség szellemében.
16. Az Afrika szarván és Szomáliában jelenleg fennálló kihívásokat csak közös és szorosan összehangolt fellépéssel lehet leküzdeni. Szomália általános stabilitása, szuverenitása és területi integritása, valamint békés fejlődése kulcsfontosságú az ország, a régió és az EU számára. Az EU szomáliai kezdeményezés és vezetés keretében megerősített nemzetközi együttműködésre, partnerségekre és koordinációra szólít fel a biztonságos és stabil Szomália kialakításának támogatása érdekében. A régió stabilitása szempontjából kulcsfontosságú a Szomáliával szomszédos országokkal való regionális együttműködés, illetve az ezen országok által biztosított támogatás. Az EU arra ösztönzi Szomáliát, hogy folytassa aktív szerepvállalását mind regionális, mind nemzetközi szinten, többek között az AU-val, a Kormányközi Fejlesztési Hatósággal, a Kelet-afrikai Közösséggel és az Afrika szarva kezdeményezéssel. Az Afrika szarvára vonatkozó stratégiájával összhangban az EU továbbra is elkötelezett a regionális integráció támogatása mellett. Az EU – többek között az Európai Unió Afrika szarváért felelős különleges képviselője révén – továbbra is szoros kapcsolatot fog fenntartani a régió országaival, valamint a hasonlóan gondolkodó regionális és nemzetközi partnerekkel egy olyan közös megközelítés biztosítása érdekében, amely támogatja a tartós béke és stabilitás létrejöttét Szomáliában.